

18 באוקטובר 2015

**נייר עמדה המוגש לוועדה לקידום מעמד האישה ולשוויון מגדרי במסגרת היום הבינלאומי
למאבק בעוני בעניין הפנים המגדריות של עוני בחברה הערבית**

בשנים האחרונות עולות הצהרות חגיגיות של הממשלה, כי החליטה סוף סוף לקדם תעסוקת נשים ערביות כיעד ממשלתי. קידום תעסוקה בכלל ושל נשים ערביות בפרט **הינו מחולל שינוי עיקרי להיחלצות ממעגל העוני בקרב החברה הערבית**. מתבקשת השאלה, כיצד הן מצופות לעשות זאת, כאשר חסמים כה רבים עומדים בפניהן?

ראשית, הן סובלות מאפליה כפולה – **כנשים וכערביות**. שיעור תעסוקת נשים ערביות עומד על 32.3% לעומת הנשים היהודיות 78.8%, כפי שעולה מסקר כוח אדם של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה משנת 2014. שיעור ייצוג הנשים הערביות בשירות המדינה בשנת 2012 עמד על 3.24% בהתאם לדוח האחרון שפרסמה הנציבות לשירות המדינה בשנת 2013. מאז טרם פרסמה הנציבות דוחות עדכניים. נתון חשוב נוסף – 41% מהמעסיקים יעדיפו לא להעסיק נשים ערביות עם ילדים, כעולה מסקר נציבות שוויון הזדמנויות בעבודה במשרד הכלכלה במרס אשתקד.

נתונים אלה הם אינדיקציות לחסמים רבים המונעים שילוב נשים ערביות בשוק העבודה. העיקרי שבהם הוא **היעדר תעסוקה ביישובים הערביים**, שכן רוב המשרות אינן בתחומם, דבר המצריך שימוש בתחבורה ציבורית. קיימים פערים גדולים מאוד בתחום בין היישובים הערביים ליהודיים. עד תחילת שנות האלפיים לא הייתה כמעט תחבורה ציבורית ביישובים הערביים. המעט שהיה הגיע לפאתי היישובים והיה מפותל ולא יעיל. אם כן, כיצד מצופות הנשים להגיע למקומות עבודה פוטנציאליים בהיעדר תחבורה ציבורית? בתחילת שנות האלפיים הבינו משרדי התחבורה, האוצר ומשרד ראש הממשלה, שלא ייתכן כי ל-15% מהאוכלוסייה אין תחבורה ציבורית, ורק אז החלו לטפל בבעיה. הטיפול עדיין חלקי, ורק 7% מהסובסידיה לתחבורה ציבורית מגיעה ליישובים הערביים.

בנוסף, מצטרף החסם של **המחסור הכבד במעונות יום ממנו סובלות הרשויות המקומיות הערביות**. באוגוסט 2014 התבררנו שהממשלה הקצתה 1.2 מיליארד ₪ לתכנון ובינוי מעונות יום בכלל הרשויות המקומיות למשך 6 שנים. זאת למרות שהפער כיום, נוכח המחסור ההיסטורי של השירות בתוך הרשויות הערביות, דורש שריון גדול יותר. קיימים חסמים רבים ומורכבים שלא מאפשרים לרשויות המקומיות הערביות לעמוד בתנאי הוראת השעה. למרות זאת לא נעשה מאמץ כן ורציני של משרד הכלכלה להתמודד עם אותם חסמים.

יותר מזה, **הוראת השעה אינה מתמודדת עם החסם התכנוני של העדר קרקע זמינה לפיתוח ותוכניות מפורטות בתוך היישובים הערביים**. היא מסתפקת בטיפול בקשיי השגת היתר בניה

ברמה פרטנית. אנו בספק אם מענה כזה יהיה אפקטיבי ומספק לחסם משמעותי זה. עמותת סיכוי מציעה לזרז את הקמת מינהלת בינוי העתידה להיות אחראית על זירוז הטיפול בנושא והסרת חסמים במסלול הבינוי תוך ייעוד תקן ללוות את הרשויות המקומיות הערביות. במקביל, דורשת עמותת סיכוי לייעד מיידית רפרנט במשרד הכלכלה לליווי הרשויות המקומיות הערביות להסרת החסמים במסלול הבינוי. לחלופין בטווח הקצר יש להותיר את הייזום של בניית המעונות בידי המדינה, ורק בטווח הבינוני והארוך להעביר את האחריות לרשויות הערביות. המלצה זו מתעצמת נוכח הימצאות של מספר רשויות ערביות בחדלות פירעון וככאלה הן לא תוכלנה לבקש תמיכה.

במציאות זו, אנו צופים כי הרשויות המקומיות הערביות לא יוכלו לקבל את תוספת מעונות היום והפער בין הרשויות המקומיות הערביות ליהודיות יגדל.

בנוסף, חסמים פנימיים ברשויות הערביות, אף הם מאתגרים את שילוב הנשים הערביות בשוק התעסוקה. תת-ייצוג שלהן בעמדות מפתח ברשויות גורם לכך שהנושאים שעשויים לקדם תעסוקת נשים ערביות אינם מונחים על השולחן, והטיפול בהם נדחק הצידה לטובת נושאים אחרים.

מכאן, היעדר מערך תשתיות תומך תעסוקה הוא שמונע מרוב הנשים הערביות להשתלב בשוק התעסוקה. ללא מדיניות ממשלתית מותאמת לחסמים שבפני הנשים הערביות, תיהפך תקרת הזכוכית לתקרת אבן. תעסוקת נשים ערביות תוסיף להיות נמוכה וממדי העוני יתרחבו ויעמיקו בקרב החברה הערבית.

אנו קוראים לממשלה לבחון לעומק אילו צעדים עליה לעשות על מנת להתמודד עניינית עם פני העוני המגדריות בקרב החברה הערבית ולקבוע יעד מדיד של 5-10 שנים לצמצום שיעורי העוני בקרב החברה הערבית בכלל והנשים הערביות בפרט.

עו"ד (בלתי פעילה) סמאח אלח'טיב איוב, רכזת מחקר וסנגור, המחלקה למדיניות שוויונית, עמותת סיכוי, נייד: 0528213134, מייל: samah@sikkuy.org.il